

SOBOTECKÝ PRAVIDELNÝ LEHCE AVANTGARDNÍ VĚSTNÍK
PŘÍLOHA – VÝSTUPY Z DÍLEN / 9. 7. 2016 / 18. ROČNÍK

Básničky a příběhy pro dětského čtenáře

lektor: Radek Malý

Běla Šebestová: FESTIVALOVÁ

Zeptal jsem se svého otce
co zas dělal na Sobotce.
Prý že přečetl plno knih
já však z něho cítil líh.

SOBÍ

Na severu globusu
jídlo není za pusou
tak se vydal malý sob
nažrat na jih do zásob.
Rozhodl se, ať má klid
každé jídlo vyfotit.
Když navštívil Hořice,
dostal kilo hořčice.
S Rumcajsem si v Jičíně
pochutnával na číně.
Nakonec jel do Sobotky
vystavit ty sobofotky.

HÁDANKA

Pán ve fraku
spadl z mraku.
Zametl si,
uvařil,
posbíral pár uhlíků.
Pak mu slunce zatopilo,
jak to mívá ve zvyku.
(*sněhulák*)

Olga Čaplyginová: Prázdniny

Jakmile mám známky v kapse,
Hned vyrážím na prázdniny
Léto na mě volá: stav se,
budem dělat klukoviny,

Už si balím polobotky,
tepláky a troje spodky
všechno se to bude hodit
k dědovi do Dolní Lhotky,
ale nejdřív do Sobotky
(jen počkejte na ty fotky)

Hádanky

Trochu kvete, hlavně píchá,
chybí mu však růží pýcha.
Ze záhonu rychle pryč,
vyhání ho dědův rýč.
(*bodlák*)

Kvete rudě v polích, v keřích,
jméno má po lesní zvěři
(*vlčí mák*)

Jindřiška Bumerlová: bez názvu

Uprostřed Sobotky
přišla jsem o botky.
Při ráchání v kašně
dopadla jsem strašně.
Stojím tu bosa,
je mi dost kosa.

Hádanka

Pán a paní ve stříbře
dají hlavy k sobě.
Paní trochu pichlavá je,
pán zas ostrý velmi.
Neboj, je s nimi zábava,
vždyť nejsou to šelmy.
(vidlička a nůž)

Jedna květinářka z Tábora
byla pěkná potvora.
Krásná jako růže.
to vyletěl bys z kůže.
Žádná mužů opora.

Helena Šilhánková: Dva limericky

Můj tatínek původem z Litomyšle
o svatbě nejprve nepřemýšlel,
pak ale na rynku
potkal mou maminku
a já jsem jim z toho vyšel.

Mám jednu tetičku z Florencie,
ale má chybu, že strašně pije.
Když jsem jí nabídl džus,
řekla mi, že je to hnus.
Ta svoji závislost už nezakryje.

Iva Lubinová: bez názvu

Chtěl jsem si koupit nové botky,
tak poslali mě do Sobotky.
Já na to: v Sobotce se botkám nedaří,
to je jak jít pro stoličku k zubaři.

Hádanka

Běží, běží jedna za druhou
s bílou čepicí
nekonečnou modrou ulicí.
(mořská pěna)

Dílna divadelní kritiky

lektor: Petr Christov

Kritika divadlu kritikou

Představa laického outsidera o tom, jak by měl vypadat potenciální výstup z divadelně-kritické dílny, je zřejmě jednoznačná a prostá: nějaká ta kritika by se šikla, ne? Jistě, něco by se našlo. A tak ke čtenářům ctěného SPLAV!u pár slov frekventantů promluvit může. Přesto jsou to spíše dílčí výstupy diskusí a rozprav nad zhlédnutými inscenacemi (a nejen o nich).

Prvním z nich je trojice možných úvodů k případné delší recenzi na inscenaci Valdštejn souboru Geisslers Hofcomoedianten. Tři pohledy, tři přístupy, tři nabídky tří autorů různého věku.

Druhým je naopak společná hříčka twitterového charakteru, která se prostřednictvím usouvztažnění několika nezávislých a ne zcela sourodých tweetů snaží postihnout ne zrovna snadný inscenační tvar, jakým je/bylo představení scénické koláže Na slepičím zámku pražského Chemického divadla. Tu zároveň nabízíme v dvojím provedení – jako sérii samostatných tweetů i jako souvislý text z nich zkomponovaný.

Případné čtenářské výtky jsou vyhrazeny. Kritika je totiž stav mysli. A pracovat s vlastními myšlenkami není snadné. Obzvláště když je již obecně známo, že před vlastními názory se neschováte!

(Petr Christov)

Nicol Škvarová: Politická groteska

Možná, že jste o kuksko-pražském souboru Geisslers Hofcomoedianten nikdy neslyšeli. Že se zabývají inscenováním barokních textů, to může zavánět akademismem, historickými rekonstrukcemi mrtvých inscenací z hodně dávných dob (kdyže vůbec bylo to baroko?). Pojmenování „nově-barokní divadelní styl“ prozrazuje malinko víc. Ale... co mám čekat? Mám čekat pořád ještě hlavně pastvu pro divadelní odborníky? Tak to se ale budu jako „nepoučený“ divák dost nudit, ne? Nebo mám čekat prostě zábavné moderní divadlo pro každého (promiňte ten ošklivý výraz)? Geisslers fungují patnáct let. Před patnácti lety jsem se dívala na Krtečka. Geisslers znám asi rok, sleduji je však čtyři měsíce, což není úplně dlouho. Divadelní odborník nejsem. Jednoho jsem si ale všimla. Není to rekonstrukce, je to divadlo.

Arnošt Hašek: Moc piva

Spousta symbolů a symbolických prvků. Jeden se dokonce skrývá v pivu a vlastně v alkoholu obecně. Zpočátku se zdá být pivo pouze pivem. Záhy se však dozvídáme, že skrze svůj název nese dobu: Ferdinand.

Výčepní, která vládne nad hospodou jako císař na nad Habsburským císařstvím, dává všem pojmout piva jako císař pojmout pocitu moci. A každému dává jen takové pivo, aby si připadal mocný, ale zase ne dost mocný. A tak na konci jediným ze štamgastů, kterému se dostane privilegia ochutnat skutečné moci, je ten, který po celou dobu pil jen nealko. V opojení mocí se dostává mimo svůj rám a chová se jako vzteklý pes bez pána.

Martina Jurčeková: Hvězda jménem Albrecht

Valdštejn. Albrecht Valdštejn. Promíchejte, protřepejte obrazy z dějin, vystoupí vám z nich, ať už chcete či ne, mužové, kteří načrtli dějinné obrysy. Vojevůdce Valdštejn, muž, jehož hvězda zářila za třicetileté války, se stává hlavním hrdinou inscenace Valdštejn, kterou uvedlo divadlo Geisslers Hofcomoedianten v Sobotce. Na solničních divadelních prknech ožívá barokní hospoda, kde vám může zhořknout pivo, káva nebo snadno dojdete k úhoně, dáte-li se do politizování. Tajní agenti nespí. A muži se perou, pijou, hvězdy se mění, ale hospoda a zrada zůstává. Ani milovaný válečný oř, nejnovější model, nezůstává svému pánovi Albrechtovi věrný. A my zůstáváme diváky této barokní bondovky, naprosto neschopni zasáhnout do kola dějin. Jediné, co můžeme, zasmát se. Díváme se, bojíme se, bavíme se. A to není málo.

Martina Jurčeková + Arnošt Hašek + Nicol Škvarová: 140 x 3 x 2

Jak to bylo, pohádka? Kdysi dávno zabloudila paní Suzanne na Vysočinu. A byla z toho kopa básní, práce a hoven. Vlastně nevím, co si o tom myslet, jenom nerozumím hlubokým významům, nebo je to fakt o ničem? Na inscenaci mi strašlivě vadila jedna věc. Byly to vysvětlivky napsané na kartonu. Tenhle způsob děsivě zabíjí jinak dobře zahranou věc. Reynkova sláva mezi slepičinci a křehkost veršů paní Suzanne. Hromada poezie – Petrkov ráj na zemi. Stále přemýšlím a nemohu se rozhodnout, kdo mi byl nesympatičtější, jestli matka, nebo otec obou synů. Je to těžké rozhodování... Asi otec. Otřepané téma o trudném osudu za polárním kruhem. Výtvarně pěkný. Dana Marková je skvělá. Asi si náký ty básničky přečtu.

Jak to bylo #pohádka? Kdysi dávno zabloudila paní Suzanne na #Vysočina. A byla z toho kopa básní, #práce a hoven.

Vlastně #nevím, co si o tom myslet, jenom #nerozumím hlubokým významům, nebo je to fakt #oničem? #NaSlepičímZámku

Na #inscenace mi strašlivě vadila jedna věc. Byly to #vysvětlivky napsané na kartonu. Tenhle způsob děsivě zabíjí jinak dobře zahranou věc.

#Reynek sláva mezi slepičinci a křehkost veršů paní Suzanne. Hromada #poezie – #Petrkov #ráj na zemi.

Stále #přemýšlím a nemohu se rozhodnout, kdo mi byl nesympatičtější, jestli #matka, nebo otec obou synů. Je to těžké rozhodování. Asi #otec. Otřepané #téma o trudném #osud za polárním kruhem. Výtvarně pěkný. Dana #Marková je skvělá. Asi si náký ty #básničky přečtu.

Dílna překladu písňových textů

lektor: Mikuláš Bryan

Začali jsme na první pohled nezáladnou ukázkou z Misanropa. Jeden by řekl, že když se písňový text nemusí nasazovat na hudbu, půjde to všechno mnohem snáz. Bohužel se těch osm veršů v Molièrově hře neodre-cituje jen tak mimochodem. Alceste na nich ukazuje, o kolik je tahle stará, prostá píseň krásnější a smysluplnější než plytké veršotupectví páně Oronta. Takže výzva byla jasná: ať ta písnička teče, jako když se pohádka vypravuje. Žádné krasořečnění, žádné kudrlinky. Rovnou na komoru.

Si le Roi m'avait donné
Paris sa grand'ville,
Et qu'il me fallût quitter
L'amour de ma mie;
Je dirais au roi Henri
Reprenez votre Paris,
J'aime mieux ma mie, au gué,
J'aime mieux ma mie.
(Molière: *Misanthrop*)

Eva Suková

Kdyby rozhlásil pan král
že celou Paříž by mi dal
kdybych se své milé vzdal
a jemu bych ji přenechal
Řekl bych: Trubte, trubači
mně ani Paříž nestačí
já mám svou milou nejradši
já mám svou milou nejradši

Michaela Otterová

Kdyby pan král chtěl mi dát
žezlo, meč i korunu,
abych přestal milovat
svoji milou Helenu,
povím na to: pane král,
mějte si to žezlo dál.
Já si nechám Helenu,
já si nechám Helenu.

Markéta Vlková

Kdyby mi král vládu dal
nad Paříží celou
a přitom mi nakázal
opustit mou milou,
řek bych králi, že se splet,
ať si Paříž vezme zpět,
radši mám svou milou,
radši mám svou milou.

Natálie Stehlíková

Kdyby mi král žezlo dal
Ať se na trůn posadím
Na oplátku by si přál
Ať svou milou opustím
Řekl bych mu z plných plic
Žezlo pro mě není nic
Vzdát se lásky neumím
Já vzdát se lásky neumím

Další opus, který jsme bohužel zvládli jenom nakousnout, je stará bretonská píseň. Nebo starý bretonský podvrh, podle toho, jestli fandíte Hankovi s Lindou.

Tady jsme natukli práci s podstročником a snažili se hnojit a zalévat pár zdravých návyků: vždycky si zjistit, co to vlastně překládáme, nebát se podívat na rytmus a zvukomalbu jazyka, kterému jinak pendrek rozumíme a tak dále. Nekonečný morytát o bretonském protějšku udatného kanonýra Jabůrka předkládáme nakonec z pochopitelných důvodů ve zkrácené verzi a převážně v překladu páně lektora.

Šuani

Ze všech koutů Bretaně šuani se sjeli,
z Dregeru a Gerne dost, a z Wanned zástup celý.
Když byly jich tři tisíce, u panství Koatlogen,
mašírují k nim Francouzi ostrým a rázným krokem.

„Přišel čas, už přišel čas, vyzvání jim hrana,
ty všivé modré kabátce nedožijí rána!
Kuráž, děti Bretaně! Ať padnou v litém boji!
Na jejich straně Ďábel je, však za námi Bůh stojí!“

Když se šiky srazily, Julián nestál stranou,
Každý měl pušku nabitou, on jen hůl okovanou
jenom hůl a růženec dobré svaté Anny,
ale kdo se přiblížil, srazily ho rány.

A klobouk kule probily, a vestu provrtaly,
a tu kšticí ryšavou šavle osekaly,
a ranami na bocích spustil se krve příval,
a on bil je pořád dál a ještě si zpíval.

A pak už jsem ho neviděl a pak zas viděl jsem ho,
jak uchýlil se do stínu stromu dubového,
tam plakal s hlavou skloněnou, tatam byla síla,
když náš udatný generál v náručí mu zmíral.

A když bylo po boji, v podvečerní záři,
šuani se srotili, mladí jako staří.
Tiše smekli klobouky, tváře smutkem ztvrdly:

„Dobyli jsme vítězství, jen náš pán – žel! – mrtvý!“

Tak, tak, takový cesty mám / Tak tě nakonec ztratím sám, zpíval v sedmdesátých letech Zdeněk Rytíř ústy Petra Spáleného. Vlastně ani nepotřebujete slyšet melodii, abyste odhalili Dylanovo Knockin' on Heaven's Door. Text v linii tehdejší pop-music sledoval hlavně zvukovou stránku originálu a celkem po zásluze zapadl. Kromě dlouhých slabik v něm totiž nebylo vůbec nic, co by stálo za řeč. Oproti tomu Kalandrovo Všichni jednou zaklepem na nebeskou bránu zná přinejmenším celá jedna generace. Bez ohledu na to, že ten se s nějakým pasováním dlouhých na dlouhé a těžkých na těžké fakt neštvál. Ani s délkou verše. Ani s čímkoliv jiným.

Vyzbrojeni (snad) odůvodněným pocitem, že u blues bude asi spíš záležet na příběhu a náladě, jsme se pokusili zdolat celkem neznámou dvanáctku americké kapely Mulebone. Poměrně nenáročný text na běžném půdorysu každodenní deprese je zrádný snad jenom opakujícím se souslovím „groove and grind“, které může znamenat cokoliv od pracovního záprahu přes sexuální eskapády až po pulsující muziku. Vzniklé verze tak mají společný v podstatě jenom verš „můj táta mi vždycky říkal“.

Mulebone: Groove and a Grind

|: Well, I woke up this mornin'
no peace could I find. :|
Seems I live my life
between a groove and a grind.

|: My daddy used to tell me
it's all about the choices that you make :|
Now, is your glass half full
or is it about to break.

Now, there are days when I wonder
if it's all just in my mind.
Yeah, there are days when I wonder
if the trouble's in my mind.
Now, not everybody lives
between a groove and a grind.

Markéta Vlková: Houpavej šedej proud

[: Dneska další těžký ráno,
zas nemůžu se nikam hnout. :]

A můj život je jenom
houpavej šedej proud.

[: Mně táta vždycky říkal:
Jo, život, ten si, chlapče, děláš sám. :]
Chceš nosit černý brejle,
a pak tu brečíš, to já znám.

Jak ve špinavý řece
budu si ve svý hlavě plout.
Jak ve špinavý řece
úplně sám si v hlavě plout.
Vždyť zastavit se nedá
houpavej šedej proud.

Michaela Otterová: Sžíravý blues

Já přijdu si fakt divnej,
když večer usínám.
V životě nejvíc žeru ženskou,
co mě dožírá.

Můj táta vždycky říkal,
musíš se rozhodnout:
Chceš s tou blbou nánou bejt,
nebo ji odkopnout.

Někdy si skoro myslím,
že se v tom vyžívám.
Málokdo jinej tak žere,
to, co ho dožírá.

Eva Suková: Rumový blues

To smutný, šedý ráno
další den plnej marnosti
s kafem čemým jak rakev
čekám na ránu z milosti

Kdysi mi táta říkal
Prej každej má svou sklenici
z půlky prázdnou nebo plnou
a já mám jen rum v polici

V pět ráno zvoní budík
a v deset večer chodím spát
v pět ráno zvoní budík
ne, šichtu nesmím vynechat
s rumem kafe je míň černý
s rumem zas můžu vstát

Natalie Stehlíková: Blues vohraný desky

Ráno z postele mě vytáh
ten splín co dobře znám
pořád se motám v kruhu
po flámu vždycky novej flám

Můj táta věčně říkal
Život dá se různě žít
Když tě vohraný blues nudí
Desku můžeš votočit

Někdy mívám blbej pocit
Že si svý blues užívám
Deska dokola se točí
Po flámu vždycky novej flám

Jelikož se pár dní s nekonečnou smyčkou blues neblaze podepsalo na naší psychické pohodě, rozhodli jsme se zakončit něčím rozvernějším. Kratoučkový pirátský vtípek ze současného německého muzikálu Ostrov pokladů odkazuje k tradici námořnických pracovních popěvků, takzvaných sea shanties. Tady bylo samozřejmě hlavní udržet precizně rytmus a ordnung.

An unserm Mastbaum hängt ein Kopf (Dennis Martin: Die Schatzinsel – Das Musical)

An unserm Mastbaum hängt ein Kopf.
Das war der alte Pete.
Hi Hoo, Hi hoo - das war der alte Pete.

Und pfeift der Wind durch seinen Mund,
Dann singt er uns ein Lied.
Hi hoo, Hi hoo - dann singt er uns ein Lied!

Sein Rumpf, der liegt zwei Meilen tief
Auf dem Meeresgrund.
Hi hoo, Hi hoo - auf dem Meeresgrund.

Doch Tag und Nacht kommt immer noch
Das Lied aus seinem Mund.
Hi hoo, Hi hoo - das Lied aus seinem Mund.

Eva Suková: Na stěžni hlava přibitá

Na stěžni hlava přibitá
To kouká na nás Pete
Hej hou, hej hou – to kouká na nás Pete

Co vždycky Hej hou na nás řval
Když rum jsme chtěli pít
Hej hou, hej hou – když rum jsme chtěli pít

Trup do moře jsme hodili
Vždyť čert ho může vzít
Hej hou, hej hou – vždyť čert ho může vzít

Když vítr hubou zafouká
Zas Hej hou bude znít
Hej hou, hej hou – zas Hej hou bude znít

Michaela Otterová: Na stěžni hlava houpe se

Na stěžni hlava houpe se
to bejval starej Pete.
Haj hou, haj hou – to bejval starej Pete.

Když vítr do ní opře se,
tak píseň začne znít.
Haj hou, haj hou – tak píseň začne znít.

Má tělo na dně pohřbený,
sto sáhů pod vodou.
Haj hou, haj hou – sto sáhů pod vodou.

Jen hlava zpívá chvílemi
tu píseň truchlivou.
Haj hou, haj hou – tu píseň truchlivou.

Markéta Vlková: Čí hlava visí na stěžni?

Čí hlava visí na stěžni?
To byl náš starej Pete.
Haj hou, haj hou – to byl náš starej Pete.

Když vítr hubou profoukne,
tak píseň začne znít.
Haj hou, haj hou – tak píseň začne znít.

Je v moři tělo ubohý
z něj plavou cáry střev.
Haj hou, haj hou – z něj plavou cáry střev.

A z dutý hlavy na stěžni
zní ve dne v noci zpěv.
Haj hou, haj hou – zní ve dne v noci zpěv.

Natálie Stehlíková: Námořnická

Na stěžni hlava houpe se
To byl náš staroch Pete
Haj hou, Haj hou – to byl náš staroch Pete

V hubě bzučí hejno much
a jako zpěv to zní!
Haj hou, Haj hou – a jako zpěv to zní!

Torzo o dvě míle hloubš
kde straší jeho duch
Haj hou haj hou – kde straší jeho duch

Ve dne v noci z huby zní
Ta píseň hejna much
Haj hou haj hou – ta píseň hejna much

*Byla to divoká plavba, moře veršů se bouřilo a vzpíralo, ale nakonec se nám
nikdo neutopil. Což je vlastně při tak vražedné práci, jako je překlad
písnových textů, celkem úspěch. Takže hip hip hurá a ahoj zasejc někdy!*

Dílna překladu z angličtiny

lektor: Petr Onufer

Jack Kerouac: Americká haiku

Šárka Šupová

*The bottoms of my shoes
are clean*

From walking in the rain

Podrážky bot
mám čisté
od chůze v dešti

*The moon is white –
the lamps are
Yellow*

Měsíc je bílý –
lampy jsou
žluté

*The summer chair
rocking by itself
In the blizzard*

Lehátko
se samo houpe
ve sněhové bouři

Veronika Říhová

*Those birds sitting
Out there on the fence
They're all going to die*

Ti ptáci
támhle na plotě
ti všichni umřou

*Well here I am
2 PM
What day is it?*

Tak tady mě máte
jsou dvě odpoledne
co máme za den?

Blanka Šustrová
*In my medicine cabinet
the winter fly
Has died of old age*

V mé skřínce na léky
moucha ze zimy
zemřela stářím

*In the morning frost
the cats
Stepped slowly*

Kočky
zvolna našlapovaly
v ranním mrazu

*Listen to the birds sing!
All the little birds
Will die!*

Poslouchej ten ptačí zpěv!
všichni ti ptáčci
umřou!

Petra Kovaříková
*Nodding against the wall,
the flowers
Sneeze*

Opřené o zed',
květiny
kýchají

*Prayerbeads
on the Holy Book
– My knees are cold*

Růženec
na svaté knize
– Studí mě kolena

*Shall I say no?
– fly rubbing
its back legs*

Mám říct ne?
– moucha si tře
zadní nožky o sebe

Alena Vrabcová
*Drunk as a hoot owl
writing letters
By thunderstorm*

Opilý jako noční pták
píšu dopisy
Za zvuků bouře

*Holding up my purring
cat to the moon,
I sighed*

Svou předoucí kočku
jsem pozvedl k měsíci
A vzdychnul

*My blue spruce
in the pale
Haze dusk*

Můj smutný modřín
v bledém
Oparu soumraku

Lucie Horáková
*My cat's asleep
– poor little angel,
the burden of flesh!*

Má kočka spí
– ubohý andílku,
to břímě těla!

*No telegram today
– Only more
Leaves fell*

Dnes žádný telegram
– jen spadlo
víc listí

*Nightfall – too dark
to read the page,
Too cold*

Soumrak – na čtení
moc tma,
moc zima

Anna Formánková
*All day long wearing
a hat that wasn't
On my head*

Celý den nosím klobouk
a nemám
ho na hlavě

*Bee, why are you
staring at me?
I'm not a flower!*

Včelo, proč na mě
zíráš?
Já nejsem kytká!

*Beautiful young girls running
up the library steps
With shorts on*

Krásný mladý holky běží
do schodů knihovny
v šortkách

Anna Halfarová
*Crossing the football field,
coming home from work,
The lonely businessman*

Přes fotbalové hřiště
jde z práce domů
osamělý businessman

*Dawn wind
in the spruces
– The late moon*

Vítr za rozbřesku
ve smrcích –
odumírající měsíc

*Dusk – boy
smashing dandelions
With a stick*

Soumrak – kluk
mlátí do pampelišek
klackem

Dílna překladu z němčiny

lektor: Tomáš Dimter

Oba překlady jsou kolektivním výstupem všech účastníků dílny.

Wladimir Kaminer: Můj otec cynik

Co otce znám, byl vždy uvědomělý cynik. K vývoji lidstva se stavěl velmi pesimisticky. O lásce a jiných romantických věcech nesmýšlel valně. Svůj cynismus s oblibou šířil mezi kolegy i v rodinném kruhu. Těšilo ho zpravovat své okolí o mizerném stavu věcí. „Svět je jedna velká žumpa,“ říkal často a rád, „a my v tom svinstvu musíme pořád plavat sem a tam, jinak půjdeme ke dnu.“

Od tohoto negativního pohledu na svět se utvářely jeho politické názory. Cynismus z otce udělal věčného disidenta. Nesnášel socialismus a plánované hospodářství byl podle něj podfuk. Když socialismus padl a zemi ovládlo tržní hospodářství, odsuzoval stejným způsobem i kapitalismus. Ale otcovu zlomyslnost nejvíc probouzeli hlasatelé televizního zpravodajství. Nikdy ho neunavilo odhalovat jejich pokrytectví. Bylo nad slunce jasné, že televizní hlasatelka spí s ředitelem, a jen proto dostala tuhle skvělou práci. „Jen se podívej na její prsa,“ říkával mi otec pokaždé, když jsme seděli před televizí, „bez nich by nikdy takovou práci nedostala“.

Já jsem na obrazovce nerozeznal vůbec žádná prsa. Sama hlasatelka byla sotva vidět, protože jsme měli starou porouchanou černobílou televizi a v naší dělnické čtvrti byl velmi slabý příjem. Obrazovka nepřetržitě zrnila a obraz ujížděl nahoru a dolů. Otec ale vždycky viděl to, co vidět chtěl. Když byl hlasatelem muž, říkával otec: „Ten určitě píchá manželku ředitele televize. Jinak by tak prima práci nikdy nedostal. Jen se podívej na ten jeho ksicht.“ Já jsem jeho komentáře ignoroval a ani jsem ho kvůli jeho oplzlosti neodsuzoval. Mohlo za to samozřejmě jeho okolí, přátelé a v neposlední řadě jeho minulost. Byl jsem si jistý, že otec přišel na svět jako romantik. I on v mládí toužil po velké lásce a hrdinských činech. Ale prostředí zničilo jeho sny a z naivního romantika udělalo frustrovaného cynika. Naslouchal jsem historkám z mládí v Oděse a pokoušel si představit, kdy asi k tomuhle zlomu došlo. Že by po jeho první lásce?

Kousek za Oděsou, otcovým rodným městem, se jednou utábořili cikáni. Otcovi bylo právě osmnáct a chodil na technickou školu nedaleko jejich tábora. Jednou potkal cestou domů pěknou mladou cikánku, která mu z ruky četla budoucnost. Jeho osudem bylo neprodleně vyrazit s touto mladou dívkou na Kyjev a tam pak vést šťastný a naplněný život. Takový úděl ho okamžitě nadchnul. Bez rozmyšlení se rozběhl domů, ze slamníku vybral celé úspory rodičů a vzal roha i s věštkyní.

Až do Kyjeva ale nedorazili. Místo toho oklikami skončili ve stejnojmenné restauraci v Oděse, kde spolu strávili pár hezkých chvil. Pozdě večer je tam objevili její rozezlení příbuzní, otec, dva bratři a houf jejich přátel. Tvrdili, že můj otec to děvče unesl.

Ten vše popřel a byl odhodlán se s ní na místě oženit. Ukázalo se ale, že dívka už je zadaná – její nastávající byl mezi těmi přáteli.

Za tento krátký romantický výlet zaplatil otec otřesem mozku, dvěma zlomenými žebry a kupodivu tříselnou kýlou. Kromě toho byly fuč i úspory jeho rodičů. To ho ovšem neodradilo od dalších setkání s hezkou cikánkou, dokud se její tábor nepřesunul zase někam jinam. Navzdory této zdrcující zkušenosti zůstal otec tenkrát romantikem.

O tři roky později, když byl na vojně, se zamiloval do dcery jednoho důstojníka. Byla to jediná mladá dívka v celém vojenském městečku a všichni vojáci do ní byli více či méně zamilovaní. Můj otec jí posílal milostné básně, které sám složil, a dlouhé noci trávil pod balkonem důstojníkovy bytu. Nakonec se mu tím skutečně podařilo dobýt její srdce. Několikrát se setkali v zahradě za důstojnickým domem. Až je jednou v noci dívčin otec nachytil. Romantické dobrodružství skončilo tak, že můj otec dostal kapavku, strávil dva týdny v base a až do konce vojny drhnul důstojníkům záchody. Přesto i pak zůstával romantikem.

Když ho o deset let později v jedné moskevské hospodě požádala podnapilá žena o pomoc, aby ji ochránil před jejím zuřícím milencem, neváhal ani okamžik, vstal a zamířil ke stolu, u kterého seděla pětice Arménů. Větou „Co jste té ženě udělali, vy tlustý chlíváci!“ upoutal jejich pozornost.

Zatímco se všichni sesypali na otce, vypila ta žena jeho pivo a ukradla mu zánovní aktovku. Otec pak musel k doktorovi, aby si nechal udělat pár nových zubů, ale ani to ho zřejmě ještě o romantický přístup k životu nepřipravilo.

O něco později poznal mou matku. Stále ji zval do divadla a každý den jí nosil čerstvé květiny. Vzali se. Když jsem se krátce poté narodil, běhal otec každý den ráno v šest do výdejny mléka, aby pro mě sehnal přídel navíc. Jednou, když sousedka ztratila klíče, vyšplhal v zimě po okapu na balkon ve čtvrtém patře, aby jí otevřel dveře zevnitř. Bylo to nebezpečné a zbytečné, přesto to můj romanticky založený otec udělal s radostí. Byl k ruce, když někdo volal o pomoc a nikdy se nenaštval, když ho využívali. Jak se přihodilo, že se z něj nakonec přece jen stal takový cynik? Určitě za to mohla státní televize. Nebo to snad přišlo časem – samo od sebe.

Heiner Müller: Úmrtní oznámení

Byla mrtvá, když jsem přišel domů. Ležela v kuchyni na kameninové podlaze, napůl na břiše, napůl na boku, jednu nohu pokrčenou jako ve spánku, hlavu poblíž dveří. Sklonil jsem se, nadzvilhl její hlavu ležící v profilu a řekl to slovo, kterým jsem jí říkal, když jsme byli sami. Měl jsem pocit, že hraju divadlo. Viděl jsem sám sebe, opřeného o rám dveří, napůl znuděné, napůl pobaveně přihlížím, jak nějaký muž ve tři hodiny ráno ve vlastní kuchyni dřepí na kameninové podlaze, skloněný nad hlavou své ženy, možná v bezvědomí, možná mrtvé, zvedá její hlavu v dlaních a mluví s ní jako s panenkou, a v publiku není nikdo jiný než já sám. Její obličej stažený do grimasy, horní řada zubů nakřivo v rozevřených ústech, jako by měla vykloubenou sanici. Když jsem ji zvedal, zaslechl jsem něco jako zasténání, které mohlo vycházet spíš z jejích útrob než z úst, každopádně z dálky. Už jsem ji tu viděl často ležet jako mrtvou, když jsem přišel domů a zvedal ji s obavou (nadějí), že je mrtvá, a ten hrozný zvuk uklidňoval, odpověď. Později mi lékař vysvětlil: jistý druh odříhnutí, podmíněný změnou polohy, zbytek dechu, vytlačený plynem z plic. Nebo tak něco. Nesl jsem ji do ložnice, byla těžší než obvykle, pod županem nahá. Když jsem tu zátěž položil na pohovku, vypadla jí z úst zubní protéza. Musela se jí uvolnit v agonii. Teď už jsem věděl, co jí tak pokrivilo tvář. Netušil jsem, že nosila protézu. Vrátil jsem se do kuchyně a vypnul plynový sporák, pak, s letmým pohledem na její prázdnou tvář, k telefonu, a se sluchátkem v ruce myslel na svůj život s mrtvou, respektive na různé druhy smrti, kterou po třináct let vyhledávala a mýjela, až do dnešní úspěšné noci. Zkoušela to s břitvou: když byla s jednou žílou hotová, zavolala mě a ukázala mi krev. S oprátkou, poté co zamkla dveře, ale ať už v naději nebo z roztržitosti nechala otevřené okno, ke kterému se dalo dostat ze střechy. Se rtutí z teploměru, který kvůli tomu rozbila. S prášky. S plynem. Skočit z okna nebo z balkonu chtěla jenom, když jsem byl doma. Zavolal jsem jednomu příteli, ještě stále jsem nechtěl vědět, že je mrtvá a věci úřadů, pak záchranku.

ZBLÁZNIL JSTE SE OKAMŽITĚ ZHASNĚTE TU CIGARETU MRTVÁ JSTE SI JISTÍ ANO UŽ NEJMÉNĚ DVĚ HODINY ALKOHOL SRDCE NEVŠIML JSTE SI ŽE VAŠE ŽENA KDE JE DOPIS JAKÝ DOPIS NEZANECHALA ŽÁDNÝ DOPIS KDE JSTE BYL OD KDY DO KDY RÁNO V DEVĚT HODIN MÍSTNOST DVACET TŘI PŘEDVOLÁNÍ MRTVOLU VYZVEDNOU PITVA BEZ OBAV NIC NENÍ VIDĚT. Čekání na pohřební vůz, vedle v pokoji mrtvá žena. Nevratnost času. Čas vraha: vymazaná přítomnost v závorkách minulosti a budoucnosti. Zajít do vedlejší místnosti (třikrát), JEŠTĚ JEDNOU se podívat na mrtvou (třikrát), pod plachtou nahý. Narůstající lhostejnost vůči tam tomu, s čím mé pocity (bolest smutek chtíč) už nemají nic společného. Plachtu znovu přetáhnout přes tělo (třikrát), které ráno otevrou, přes prázdnou tvář. Potřetí první známky otravy: modrá. Zpátky do čekárny (třikrát). První myšlenka na vlastní smrt (není žádná jiná), v malém domku v Sasku, v maličké ložnici, tři nízká patra vysoko, pěti nebo šestiletý, sám kolem půlnoci na nezbytném nočníku, měsíc v okně. KDO VE HŘE DRŽEL POD NOŽI SVÝCH KAMARÁDŮ KOČKU JSEM BYL JÁ / JÁ HÁZEL SEDMÝ KÁMEN NA HNÍZDO VLAŠTOVEK A SEDMÝ KÁMEN TREFUJE / SLYŠEL JSEM VE VSI ŠTĚKAT PSI KDYŽ SHORA MĚSÍC STÁL / BÍLÝ ZA OKNEM SPÍCÍHO POKOJE / LOVCEM JSEM BYL CO VLKY JE HNÁN SÁM MUSÍ S VLKY HNÁT / PAK PŘED USNUTÍM SLÝCHÁVAL JSEM TAM DOLE VE STÁJÍCH KONĚ RŽÁT. Vnímání univerza za nočního pochodu po železničním náspu v Meklenbursku, v příliš těsných holínkách a příliš velké uniformě: dunivá prázdnota. SLEPIČÍ TVÁŘ. Někde na cestě poválečnem se na mě pověsil, vychrtlá postava v plandavém vojenském kabátu, který cural po zemi, moc velká polní čapka na příliš malé ptačí hlavě, chlebník u kolen, dítě v polní šedi. Vlácel se vedle mě, mlčky, nepamatuji si, že by řekl jediné slovo, jen když jsem přidal do kroku, dokonce běžel, abych ho setřásl, vyražel mezi sípavými nádechy krátké naříkavé vzdechy. Párkrát jsem se domníval, že jsem se ho konečně zbavil, byl už jen malá tečka na pláni za mnou a záhy ani to ne; ale za tmy mě dohonil a nejpozději když jsem procítil, ve stodole či pod širým nebem, ležel už zase vedle mě, zachumlaný do svého dřavého kabátu, ptačí hlavu ve výši mých kolen, a když se mi podařilo vstát a vyrazit, než se probudil, brzy jsem zaslechl, jak za mnou naříkavě supí. Spílal jsem mu. Stál přede mnou, vděčně se na mě díval usazenýma psíma očima. Už nevím, jestli jsem po něm plival. Bít jsem ho nemohl: slepice se nebijí. Moje touha zabít člověka nikdy nebyla silnější. Bodl jsem ho poboční zbraní, kterou vyvolil ze záhybů svého vojenského kabátu, aby se se mnou podělil o zbytky masové konzervy, jedl jsem první, abych nemusel pozřít jeho sliny, vrazil jsem mu bajonet mezi špičaté lopatky, dřív než byl na řadě, bez lítosti jsem se díval na jeho krev, jak se leskne v trávě. Bylo to na železničním náspu, poté co jsem ho nakopl, aby si šel po svých. Utloukl jsem ho jeho polní lopatkou, právě když vršil val proti větru, který se hnal po pláni, kde jsme museli přenocovat. Nebránil se, když jsem mu vytrhl lopatku z ruky; ani když viděl, jak na něj dopadá její čepel, nevykřikl. Musel to čekat. Zvedl jen ruce nad hlavu. S úlevou jsem pozoroval, jak se v padající temnotě jeho slepičí tvář ztrácí pod maskou z černé krve. Jednoho slunečného květnového dne jsem ho shodil z mostu zničeného výbuchem. Nechal jsem ho jít napřed, neohlížel se, stačilo strčit do zad; díra po výbuchu byla dvacet metrů široká, most dost vysoký pro smrtelný pád, dole asfalt. Sledoval jsem dráhu jeho letu, kabát vzduť jako lodní plachta, směrové kormidlo prázdného chlebníku, smrtící přistání. Pak jsem díru překročil: jen roztáhnout ruce a nechat se nést vzduchem jako anděl. Co jsem ho zabil (třikrát), nemá už v mých snech místo. SEN. Ve starém, stromy prorostlém domě, zdi stromy rozervané i držené, stoupám po schodech, nad nimiž je na provazech zavěšena obrovitá nahá žena s mohutnými prsy, ruce i nohy široce roztážené. (Možná se v této poloze udrží i bez upevnění: vznášející se.) Nade mnou obludná stehna, rozevřená jako nůžky, do kterých s každým schodem pronikám hlouběji, černé houštiny ochlupení, syrovost stydkých pysků. (1975)

Dílna rozhlasového dokumentu

lektor: Dan Moravec

Bea Křížová: Neviditelný svět

Autorka vzala nevidomého Jakuba Kamberského k bustě Fráni Šrámka. Nejen, že bylo překvapení pro něj, že mohl hmatem zjistit, jak básník vypadal, ale poodkrývá nám mechanismy vnímání člověka, který se vlastně s jistotou pohybuje v (pro něj) neviditelném světě.

Marek Bartečko: Hluk zvuku

Každé místo je jinak slyšet. Jak je slyšet Sobotka během festivalu? Rozhovor autora s přítelkyní, ve kterém každý mluví jinak o tomtéž. O zvuku, vnímání hluku, rozdílech a ovlivňování. Zvuková koláž toho, co si možná neuvědomujeme.

Josef Šlerka: Sobotecká jedenáctka

V Sobotce jsou lidé, kteří pravidelně běhají? Jsou. Autor překvapeně zjišťuje, že v hojném počtu a s různými úmysly. Dokonce uspořádali hromadný běh – Soboteckou jedenáctku. Proč? Jaký byl zájem? A je autorova myšlenka, že lidé v menších městech nemají důvod běhat, správná?

Eliška Devátá: Přelet mezi světy

Jaké to je, když se z Venezuely přesunete do Sobotky. Autorčin přítel v podstatě neví moc, kde je, na festivalu českého jazyka, kterému nerozumí a mezi lidmi, o nichž nemá ponětí, proč a co dělají. Je ale jazyk nutným komunikačním nástrojem?

Zuzana Řezníčková: Dům

Autorku hned po příjezdu do Sobotky zaujal jeden z místních opuštěných domů. Hledala jeho příběh, ale našla pocity. Půlnoční imaginace, ve které se silueta domu mění v cokoli, co chceme.

Jirka Klimeš: Sobotecká poezie

Co je to poezie? Cožpak se dá odpovědět v pěti minutách? Možná, každopádně se o to autor pokouší. Je i to poezie?

Dílna tvůrčího psaní prózy

lektor: Marek Šindelka

Judith Smola – Po proudu

První

Scházela jsem po schodech k vodě. Dětský ostrov – ne, Židák, vždycky to bude Židák – pomalu zaplavovala tma. Tady se moje sestra zkusila v sedmé třídě utopit. Skočila do vody, a když si to rozmyslela a vrátila se na břeh, spolužačka ji vzala k nim, půjčila jí suché oblečení a odvedla ji domů. Ségra pak tvrdila, že do vody spadla.

Čtyři schody. Dva. Jeden. Ten další už je zalitý vodou.

„Nic jsi neudělala. Nic jsi nedokázala. Nic.“ Matčin hlas rozřízl ticho a rozletěl se nad hladinou. Svlékla jsem si svetr.

„Je ti osmadvacet a ještě jsi vůbec nic neudělala.“ Monolog ze včerejšího rána se rozléhal ostrovem, jako by matka stála na schodech nade mnou.

Není to pravda. Sundala jsem si triko. Něco jsem udělala. Zula jsem boty. Stáhla džíny. Včera jsem se v autobuse smála na řidiče stojící na světlech v protisměru. Většina se usmála.

Krok. Voda kolem kotníků jako řetěz. Když si kluk na Karláku stěžoval do telefonu, že mu nikdo nepopřál k narozeninám, počkala jsem, až zavěsí, popřála mu všechno nejlepší a dala mu skleněnku, co jsem nosila v kapse. Krok. Voda okolo kolen jako škarpa plná kopřiv. Jednou ve Finsku jsem si zapomněla klíče a zjistila to až v jednu v noci před domem. Nechtěla jsem nikoho budit, a tak jsem stála v mrazu a čekala na ráno. Pár desítek metrů ode mě se sněhem míhaly stíny. Krok. Voda kolem boků jako cizí ruce. Napsala jsem příběh o rackovi.

Tempo. Po bráchově maturitáku jsem šla s jeho partou pít a spolu s nimi se poprala s několika nácky. Bylo jich víc. Ortézu jsem nosila dva měsíce. Tempo. Snad stokrát jsem vyprávěla pohádku o tom, jak Akpamyk hledala své bratry. Nebojím se děvů. Tempo. Když jsem byla v Londýně teprve čtyři měsíce, našla jsem v Camden Lock starou modrou kytaru značky Seagull. Chtěli za ni pětatřicet liber. Měla jsem je v kapse. Tempo. Stála jsem na přídi lodě a dalekohledem sledovala Mars a Měsíc. Potom mi záchranář, který tam stál se mnou, ukázal fotku těla po osmi měsících v řece. Tempo. Pila jsem houbový čaj a chodila po kensingtonském hřbitově a hledala hrob se svým datem narození. Našla jsem ho. Umřela jsem už jako malá. Tempo. Odrazila jsem se od zděného břehu. Tempo. Jako malou mě nějaký babiččin kamarád na letišti v Letňanech zavřel do malého letadla. Nechal mě tam a já jsem bouchala do skla a brečela. Tempo. Chtěla jsem si uplést baret, ale přidávala jsem oka příliš rychle a potom moc rychle ubírala a čepice vypadala jako čechratka podvinutá a lidi na ulici se na mě smáli. Tempo.

„Nic jsi neudělala. Žiješ úplně zbytečně.“

Tempo. Sevření vody. Mezi mnou a Židákem proplová loď. Tma, chlad, ticho, klid. Když jsem se s Marcelou na letním táboře hádala, jestli existuje Bůh, navrhla důkaz modlitbou. Chtěla jsem se modlit, aby začaly padat kroupy. Kroupy jsou led. Byl červenec. To se přece neslučuje. Byla jsem malá, ještě jsem nevěděla, že v létě jsou krupobití běžná. Po zbytek tábora jsem byla opravdu hodná. Kytaru s rackem jsem nechala dětem, o které jsem se v Anglii starala. Až o několik let později jsem si uvědomila, že jsem ji potřebovala. Stála jsem na hlavní ulici v Järvenpää a sledovala tři slunce na obloze. Vrátila jsem se na Vlčí horu a spala pod převisem, pila vodu z potoka a před bouřkou se dívala, jak se mraky stáčíjí kolem čedičového vrchu.

„Nic.“ Tma. Ticho. V nočním autobuse jsem u Piccadilly potkala Romana z Paříže. Celou noc jsme jezdili autobusem na Seven Sisters a zpátky. Celou noc jsme si povídali, o jeho kytarě a fotkách, o snech, o významu slov, o tichu. A někde hluboko pod tím jsme se celou noc milovali a on na mě mluvil francouzsky a já mu nerozuměla ani slovo. A přece. Noc v divadle v Olomouci a jak mi Jindra odhrnul vlasy z čela. Noci na balkóně. Nikita v lese u Šluknova. Hrála jsem si na bunkru a v díře vyhloubené v červené hlíně na kopci nad ním.

Krok. Přeplavala jsem Vltavu. Krok. Dvakrát. Chladný vzduch mě přivinul k sobě. Utřela jsem se do trika, oblékla se a vyběhla schody nahoru. Zdymadlo se právě otevíralo a lidé na lodi mi mávali. Zamávala jsem také.

Druhá

Pořád mi všichni říkají, abych přišla na Náplavku. Náplavka je skvělá, říkají. A tak jsem tam včera šla. Kromě pár známých nic zajímavého.

Až na podlaháře Karla. Totiž podlahář Karel dělá poctivou práci, rozumíš. Řemeslo, říkal. Teď zrovna dělá schody pro takovýho frajera, fakt borec, má na to prachy, je to jako laminát, černý, vodshora teda bílý, všechno voličtovaný, fakt super. Holky to Karlovi lajkují na tom Facebooku. Jako maká rukama. Ale peníze má. Řemeslem se peníze vydělávají, poctivou prací, chápeš. A všechno dává manželce pro děti. Má totiž děti, víš? Dvě, dvojčata. Bude jim vosum. A ty ho fakt miluješ, prostě vědí, kdo je táta, maj kolem sebe správný lidi. Von je poctivej, bejvalej boxer. Von nikdy nikoho nevokrad. – My nekradem kabelky stařenkám. – Jeho nejlepší kámoš je cikán a von sám měl vůbec hrozný štěstí na lidi, tyhle lidi ho podrželi, tolikrát mu pomohli. A se svým nejlepším kámošem, Petrem, von je jako cikán, ale vopravdu machr, má prachy, jezdí v Lexusu, tak s tím si navzájem zachránili život. Von mu zachránil život. A tyhle lidi, chápeš to, šel po něm i kartel, když to fakt poslal, ale tyhle lidi, jako světský, tak ty stojíš za ním. A von zase mezi ně přines ten charakter, rozumíš. Nikdy nikoho nevokrad. Žena s ním nespí, víc jak dva roky s nikým nespál. A prostě hledá jenom vopravdu hodnou holku, víš, která by ho měla ráda a kterou by měl rád von, nějakou slušnou. Nic by jí vo sobě neřek, protože... No, lhát by jí nechtěl, ale zase by nechtěl, aby vo něm věděla všechno, protože sou tam prostě věci. – Ty máš takovou tu dobrou etiku a tak dobře mluvíš, tak jako vzdělaně. Nechoď nikam, ty vole. –

V životě by holku neuhodil. Když chodil s Luckou... minulej tejden se potkali a tak se hrozně silně vobjali, jako brácha a ségra... tak když s ní chodil, tak jí jednou dal pár facek, no jako hodně, prostě ji seřezal. A potom přišel její táta a ručně mu promluvil do duše. Ty vole a von už by nikdy nic takovýho neudělal. Kdyby moh, sám by se tehdy zbil na jednu hromadu, chápeš, za to, co udělal. No a policajti, ty vo něm vědí, von měl teda s nima i problémy kvůli pití. Ale zase tak moc nepije. – Nedáš si pivo? – Manželka s nim už vůbec nespí, spíš jsou jako kamarádi. A von prostě hledá jenom nějakou tu hodnou holku, vopravdu poctivou, ne s prachama, na to sere, ale hlavně aby byla hodná. Prachy von vydělá podlahama. No a když vylez, tyhle lidi stáli za nim. A teď? Vole, švagr mu řek: „Ty jsi moje rodina. Za ségru se stydím.“ – To ti udělal ten tvůj, tu ruku? Ty vole, chlap, co šáhne na ženskou. Jasně, zapírej to, já to slyším v tom hlase, bije tě? Ty vole, nelži mi. Taková krásná holka si zaslouží lásku a respekt. Ne, ještě počkej. – Na ženskou už by prostě ruku nevztáhl. A svoje děti, ty von miluje, udělal by pro ně všechno. Byl na operaci s kolenem, tak nemoh vosum tejdnu makat, podlahář, nemoh klečct na tý zemi. Ale maká, to je jedno, že z toho nemá ani korunu, protože dává všechno ženě na děti. Teď bydlí u ní. Byly tam nějaký problémy s financema, víš, vona si vzala nějaký půjčku, aby vo tom nikdo nevěděl, tak von to teď splácí, ale nechce na ní házet špínu, i když je to taková píča. Sorry, von je trochu vopilej, ale jako zase tolik nepije. Von je jako drsnej, ale fakt slušnej. – Ty máš tu etiketu, vole. – Von jí má taky totiž. Když ještě fetoval, piko, chápeš, tak i holkám, jako feťáčkám, votvíral dveře, ty z toho byly mimo. Hele, vole, von ti votevře dveře, pustí nás první, to by člověk neřek, že má v kapse buchnu. A teď nedávno měl nějaký piva, jako chlastali, ale ne moc, a von šel do krámu, tam je taková pokladní, Jana, vona hrozně provokuje, ne jako nějak eroticky, sexuálně, ale prostě jenom je drzá. A vona povídá: „Je vožralej.“ – Hele, já sem mlčel, ale chtěl sem jí říct: „Ty kundo, celej den makám, několik tejdnu v kuse makám každej den, kdybych byl vožralej, tak bych se motal.“ Kunda jedna, ty vole. Ty už fakt deš? Tak čau.

– Hej, kámo, poď si dát se mnou cigáro, no ty, nečum na mě jak na buzeranta a poď si dát cigáro a pivo...

Doběhla jsem tramvaj. Svým způsobem mě skoro mrzelo, že nejsem opravdu hodná holka. A že on to asi poznal, protože mi řekl hodně. A byly tam... prostě věci.

Třetí

„Ty chceš pást ovce? Ty, překladatelka? Proč probůh?“ zeptal se. Pokrčila jsem rameny.

„Hledali pasáčky. Prostě to chci jednou v životě zkusit. Budu dělat rukama, se zvířaty, v přírodě. V klidu.“

„Ovce jsou špinavý. A to tu budu celý léto sám?“

„Budu tam jen čtyři dny v týdnu.“

„No počkej, jak tam budeš jezdit, kde budeš vlastně spát? Kde se budeš mejt?“

„Pojedu přívozem a zbytek dojdu. Spát budu v přívěsu, je tam kanystř s vodou.“

„Takže budeš sama v přívěsu mimo civilizaci žít jako čuně.“

„Je to sotva kilometr k prvnímu domu, vždyť jsou to Bohnice. No tak, aspoň budu opálená,“ zkusila jsem to zlehčit.

„Nebudeš opálená, budeš špinavá,“ ucedil znechuceně.

Hodiny a hodiny se ten rozhovor táhl jako drát nad plamenem, s každým slovem rozpálenější. Všechna ta povrchnost, ta potřeba plytké pohodlnosti, všechno, co mi běžně spíš mimochodem vadilo, vyplývalo na povrch. A jako když se čistí kov, s chladnutím všechny nečistoty zůstaly nahore a nepomohlo zavřít oči. Za pár dnů už jsem se na ně nemohla dívat.

Odešla jsem.

„Už převážíte dlouho?“

„Jo.“

Naklonila jsem se a dotkla se vody. Převozník se na mě nedíval. Vypadal jako Jakub. Hnědé vlasy měl vyšisované od slunce a kůže skoro na uhel se napínala přes žíly na jeho předloktích. Jakub. Nebo Jonáš.

Stála jsem a přehlížela Bohnické údolí. Vítr mi nafukoval rukáv košile a tráva pode mnou se ve vlnách převalovala po stráni. Ruce jsem stočila jako dalekohled a pozorně prohlížela rozbouřenou hladinu, jestli neuvidím trosečníka, kterého bych vytáhla na palubu a dala mu napít rumu. Ale moře dnes bylo milosrdné.

„Vy jste od těch ovcí tam?“ Když mě vezl potřetí, konečně na mě promluvil sám od sebe.

„Mm hm. Pasu tam čtyři dny v týdnu.“

Něco zabručel a podíval se na mě.

Postupem času si na mě asi zvykl a začal si se mnou povídat. Mluvil úsečně, jedno slovo neřekl navíc. Ale občas se na mě podíval a mezi záblesky slunce odraženého z hladiny se mu v očích mihl udivený zájem.

U stáda přibylo jehně, takové nedochůdce. Matka ho odháněla, nedávala mu pít. Podojila jsem ji a krmila beránka z lahve, ale nedivila jsem se, když jsem ho ráno našla ztuhlého na zemi. Teprve když jsem ho vzala do náruče, abych ho odnesla od stáda a pohřbila, našla jsem v tom studeném těle stopu dechu. A to ne. Když ještě žiješ, neumřeš mi. Hodiny jsem ho zahřívala na holém těle pod košilí, než prvně zabečel. Začala jsem mu říkat Josífek.

Přes den jsem ho nosila s sebou a krmila, a sotva trochu zesílil, držela jsem mu matku, aby mohl pít. Spal se mnou v přívěsu a čtyřikrát za noc si říkal o láhev.

Když mě střídali, všechno jsem jim řekla, co bylo třeba.

Za tři dny jsem se ke stádu vrátila a Josífek už nebyl.

„Jste nějaká smutná. Nechce se vám od ovcí?“

„Umřelo tam jehně, když jsem byla pryč.“

Mlčky pokýval hlavou, jako by dobře znal. A snad i znal. Kdo žije na řece, se smrtí se potkává. Voda byla tichá a já se chtěla dotknout jeho šlachovité ruky a dát mu vědět víc.

„Jdi, ovena, jdi!“ volala jsem a za občasného hromu ze západu před sebou hnala poslední ovce. Před několika hodinami mi je cestou domů rozehnal cizí pes. Zavřela jsem košár a vydechla do vzduchu sálajícího pachem stáda. Setmělo se. Za hranicí stromů padaly první kapky a já se do nich vydala složit síť. Každé ráno je třeba vymezit pastvu a večer síť uklidit, aby se do nich nezamotala divoká prasata. Než jsem k nim došla, kolem nohou mi do údolí tekly proudy vody. Hřmělo už docela blízko. Vytáhla jsem ze země první tyč s bodcem, smotala díl sítě a za chvíli už jsem se vracela po hřebeni s náručí plnou provazů a železa a myslí plnou Jakuba-Jonáše. Mezi blesk a hrom už jsem nevtiskla ani „raz“.

„Už jsem na vás čekal.“ Usmál se sevřenými rty.

„Já jsem se na vás taky těšila,“ naklonila jsem hlavu.

Rozesmál se. Na místě předních zubů ležela hluboká černá propast. Udržela jsem úsměv silou a odvrátila zrak. Jazyk si sám našel jedničky a opatrně je ohledával, aby se ujistil, že je pořád mám. Počítala jsem rozpraskané vlny, které plynuly rychleji než čas na lodi.

„Máte špatnou náladu?“ zeptal se uprostřed řeky. Jen jsem zavrtěla hlavou. Nedokázala jsem ani promluvit, hlas pohřbený pod struskou odporu.

Když jsem se na něj podívala znovu, propast ležela mezi námi a on celý potemněl, i na tu dálku se mi ošklivil. Mastné vlasy se mu kroutily nad vrásčitým čelem, pohled měl matný, ruce rozryté jizvami. Najednou jako by ani nebyl opálený, jen špinavý. Dopluli jsme mlčky. Já a bezzubý převozník.

Autobus zastavil ve Starých Bohnicích, z druhé strany údolí. Zahнала jsem řezavou myšlenku, hodila si batoh na záda a vydala se ke stádu. Už jen poslední čtyři dny a vrátím se.

Dílna literární kritiky

lektor: Petr Šrámek

Jedním z cílů Literárněkritické dílny bylo napsat trojrecenzi na časopisecky publikované básně Pavla Kolmačky a Petra Borkovce (v Revolver Revue 94/2014 a 103/2016) a Petra Hrušky (v Souvislostech 2/2016). Pro Splav! vybíráme několik úryvků.

(Petr Šrámek)

Dominika Jansová

Borkovcovy „ohlasy a centony“ jsou nejrozmanitější: od úderné básně až po ódu plnou patosu. Opravdu široké básnické rozpětí.

Kateřina Vaněčková

Vedle sebe čteme enumerický výčet nalezených předmětů, kompozici úryvků autentických textů a do extrému dovedené básnické násilí na jazyce, současně parodické a zvukomalebné („valné čeřny vůkol lejí, / proudové se zatačejí“).

Jan Křeček

Borkovcovy básně jsou napůl „ukradené“. V jedné linii napodobují začátek národního obrození a ve druhé linii jsou to texty zaslechnuté, záznamy ukazující každodennost: monolog květinářky, parafráze seznamky, scény ze života pornohereček.

Kateřina Vaněčková

Kolmačkovy básně sestávají jednak z nepřilíš nápadité přírodní lyriky, jednak z antagonisticky vnímaných obrazů civilizace.

Pavel Horký

V některých případech Kolmačkův minimalismus vede k poznání, že každé slovo má svou váhu a naléhavost (například v básni Jaro). V jiných se však jeho miniatury pohybují skoro až na hraně banality.

Pavel Horký

Na půdorysu civilnosti vyrůstají básně Hruškovy: do ustrnulé všednosti vstupují tragické momentky úsečných zpráv černé kroniky. Lidem odevzdaným a zranitelným nepřinesou štěstí ani aktivita, ani rezignace. Básník je odsouzen k pouhé registraci plynutí času – byť občas probleskne epifanie.

Alexandr Gajdzica

Syrové příkazy a chladná nesmlouvavost kontrastují s tichem přírodních kulís, ale i lidské pokory a míru. Básně plynule přecházejí od vnější popisnosti k líčení niterných pocitů a úvah.

Všudypřítomnou prostotu Hruška nenásilně metaforizuje, čímž básně získávají příznak skromné výjimečnosti.

Jan Křeček

Nejcivilnější jsou Hruškovy až kolářovsky „nalézané básně“ nazvané: Krátce. Čili krátké vhledy do životů lidí, které potkáte na pár vteřin, když jdou proti vám na ulici, když s nimi stojíte ve frontě, čekáte na letišti.

Dominika Jansová

Tyto přímočaré, stručné „mikroreportáže“ vyniknou až v kontextu ostatních básní; samy o sobě působí jen jako rychlé poznámky zapsané do deníku po cestě ve vlaku, které kdyby se ztratily, tak to zas tak velká újma nebude.

Alexandr Gajdzica

I v Borkovcově díle stojí proti absurdnosti lidského světa božská dokonalost. Směšnost a stupiditu nepřírozené umělosti spatřujeme v básních. Vydoloval jsem nebo Hory a lidé, přičemž básně jako Óda jsou naopak symbolem přírodní krystalické čistoty, lehkosti a sofistikovanosti.

Pavel Horký

Archaizovaným jazykem Borkovec vytváří parodický účinek. Plyne ze střetání stylových prostředků klasické poezie s groteskní proměnou banální tematiky do postmoderní hyperboly až absurdity. Obraz směšnosti dialogu a jeho zmechanizování však nepřekračuje více či méně podařené skeče bez větší naléhavosti.

Dominika Jansová

Kolmačkovy básně se zdají být až jednotvárné, přeplněné kontrasty, které ve svém nadužívání ztrácejí na působivosti. Především jsou ale unavené rytmicky: vzbuzují dojem, jako bychom za poezii mohli považovat cokoliv psaného do řádků pod sebe.

Alexandr Gajdzica

Ozvláštnění odzvláštněním v tomto případě nefunguje. Básník jako by bezmezně věřil, že minus a minus je plus, líčí nudu nudně a pokud už v ojedinělých případech přistoupí k užití básnického jazyka, jde o pokus natolik toporný, že případný obsah není k nalezení – což nám Kolmačka vlastními slovy potvrzuje.

Jan Křeček

Tak jako tak příběhy jsou to osobní, tedy nejintimnější svět. Svět, ve kterém lze při vyhazování odpadků zahlédnout krásu. Kolmačku zajímá okamžik, každá jedinečná chvíle. Třeba když Wittgenstein bije žáka.

Pavel Horký

U Hrušky převažuje vědomí náhodnosti individuální existence, heideggerovské vrženosti do světa. Naše existence je zahalena tajemstvím, v němž jen občas probleskne světlo (báseň Bůhvíodkud). Ani to však není schopno prozářit život nadějí, a tak je lidská bytost odsouzena k osamění.

Kateřina Vaněčková

Nuže zatímco Hruška spoléhá na tematickou jednoduitost a působivou nenápadnou poetiku se silnými, ale opakujícími se obrazy, Borkovec s náměty zachází zcela opačně: s humorem volí extrémně odlišné básnické postupy a ukazuje se v nich jako autor všestranný.

SPLAV! - Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník

Vychází v Sobotce během 60. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka, od 3. do 9. 7. 2016. Příloha zdarma.

Vydává spolek SPLAV!, U Studánky 5, 170 00 Praha 7, IČ 26674122.

MK ČR E 15812

splav.redakce@gmail.com

